

22.

Radość ze wspólnego dostrzegania i przeżywania piękna w sztuce i literaturze

I. PROSPEKT WARTOŚCI

1.1. CEL OGÓLNY

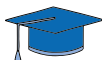
Rozwój moralno-duchowy

1.2. CEL SZCZEGÓŁOWY

Poznanie dorobku kultury; myślenie refleksyjne

1.3. CEL WYCHOWAWCZY

Kultura bycia, kultura słowa, nabycie umiejętności wartościowania moralnego, twórczego i refleksyjnego myślenia

1.4. PROPONOWANE TEMATY

- Obcowanie z pięknem sztuki, literatury, muzyki lub filmu rozwija wrażliwość.
- Język sztuki pozwala na wyrażenie w sposób głębszy i pełniejszy prawdy o człowieku.
- Dzieło sztuki ma walory estetyczne i zawiera przesłanie wychowawcze¹.

1.5. ZADANIA DLA UCZNIĄ, SAMOWYCHOWANIE

Normy

- Piękno sztuki ukierunkowuje na Boga.
- Odbiorowi sztuki powinna towarzyszyć refleksja nad przekazywanymi przez nią treściami.
- Talent artystyczny jest darem, który należy rozwijać i dzielić się nim z innymi.
- Teatr, kino, opera, książka są miejscami twórczego spotkania z drugim człowiekiem.
- Wrażliwość artystyczna świadczy o duchowości człowieka.

Zasady

- Chętnie dzielę się swoimi spostrzeżeniami dotyczącymi obejrzanego spektaklu, przeczytanej lektury i podejmuję dyskusję na temat treści w nich zawartych.
- Własne talenty artystyczne wykorzystuję jako płaszczyznę spotkania z drugim człowiekiem.
- Wspólnie ze znajomymi korzystam z oferty ośrodków kulturalnych.

1.6. ZADANIA DLA RODZICÓW

Normy

- Nie każda forma sztuki służy moralno-duchowemu rozwojowi człowieka.

¹ „Wszyscy zaś artyści, którzy kierując się twórczym natchnieniem, pragną się przyczynić do szerzenia chwały Bożej w Kościele świętym, niech zawsze pamiętają, że chodzi tu o pewnego rodzaju naśladowanie Boga Stwórcy i o tworzenie dzieł służących kultowi katolickiemu, zbudowaniu wiernych i pogłębieniu ich pobożności oraz formacji religijnej”. KL 127.

- Wspólne uczestnictwo w życiu kulturalnym to sposób na spędzenie czasu z dzieckiem i całą rodziną.
- Czerpanie z dziedzictwa kultury i sztuki jest jednym ze środków wspomagających proces wychowawczy.

Zasady

- Wybieram takie formy sztuki, które przekazują wartości estetyczne, moralne i wychowawcze.
- Wspólnie z dzieckiem podejmuję refleksję nad treścią obejrzanego spektaklu, przeczytanej lektury.
- Pomagam młodemu człowiekowi zrozumieć i właściwie ocenić trudne treści obecne w sztuce.

1.7. ZADANIA DLA SZKOŁY, WYCHOWAWCY

Normy

- Literatura i sztuka pełnią istotną rolę wychowawczą.
- Obcowanie z pięknem sztuki i literatury rozwija wrażliwość młodych ludzi.
- Piękno sztuki uwrażliwia na dobro.

Zasady

- Ukazuję uczniom wzorce postaw i wzajemnych relacji, odwołując się do lektur, dobrych filmów czy dzieł sztuki.
- Staram się zachęcić uczniów do naśladowania i wprowadzania w życie przykładów zaczerpniętych z literatury lub sztuki. Wzorce te nie stanowią jedynie fikcji literackiej lub zamysłu autora, ale noszą w sobie wartości ponadczasowe i ogólnoludzkie.
- Organizuję uczniom uczestnictwo w wieczorach literackich, przedstawieniach teatralnych lub pokazach filmowych, by rozkochać młodzież w pięknie języka, kulturze, teatrze, a także poszerzyć wiadomości szkolne.

1.8. SPOSÓB REALIZACJI

Jedną z form uczestnictwa uczniów w życiu kulturalnym, może być organizowanie przedstawień lub wieczorków literackich, w których będą brać udział uczniowie. Nauka tekstu, przygotowanie oprawy muzycznej oraz występ

czy recytacja wybranego fragmentu będą dla uczniów dobrą lekcją kształtowania umiejętności zachowania się w towarzystwie, uczenia się dobrych manier i kultury słowa: rozwijania umiejętności wysławiania się i wyrażania swoich przeżyć.

1.9. OSIĄGNIĘCIA, EFEKTY

Uczestnictwo młodych ludzi w różnorodnych formach ekspresji dzieł artystycznych, bądź w charakterze twórców, jak i odbiorców sztuki umożliwia poznanie wartości zawartych w dziełach artystycznych: dobra, prawdy i piękna. Obcując ze sztuką, uczniowie przejmują wzorce zachowań poznawanych bohaterów, naśladują ich cnoty: wrażliwość, skromność, męstwo, odwagę. Uczą się wzorów prawdziwej przyjaźni, miłości; zaczynają odczuwać potrzebę piękna, szlachetności, lojalności, wierności.

1.10. ZAGROŻENIA

Dynamiczny rozwój młodego człowieka, z jego otwartością na otaczającą rzeczywistość, czyni go podatnym nie tylko na pozytywne bodźce, ale także na złe i destrukcyjne przekazy oraz manipulację i antywartości. Obecność w sztuce przemocy, wyuzdania, braku poszanowania godności człowieka powodują zamęt światopoglądowy i obyczajowy młodego odbiorcy. Rozbudzają w nim agresję i upodobanie kiczu i antywartości, z pominięciem godności osoby i wartości prawdy, dobra i piękna.

II. PEDAGOG

2.1. TREŚĆ MATERIAŁU

W procesie prawidłowego i wszechstronnego rozwoju dziecka sztuka jest bardzo ważna. Rozwija wyobraźnię, wyrabia zmysł estetyczny, uwrażliwia, przybliża kulturę różnych narodów i historię różnych epok. Dorastanie w konkretnej przestrzeni estetycznej zostaje na całe życie. Stąd pierwsze kontakty dziecka

ze sztuką to te w domu rodzinnym, obrazy wiszące na ścianach, książki stojące na półkach oraz książeczki oglądane i czytane z dzieckiem. Ta najbliższa przestrzeń powinna już od najmłodszych lat pobudzać u dziecka zainteresowanie sztuką i literaturą. Powinno się zwrócić uwagę, wybierając książeczki dla dziecka, na jakość i rodzaj ilustracji. Warto postawić na różnorodność i wybierać książeczki wykonane różnymi stylami malarskimi. Choć w dzisiejszych czasach dziecko w galerii sztuki to nadal niecodzienny widok, to trzeba próbować i zabierać dziecko ze sobą na wystawy.

Dziecko od najmłodszych lat odczuwa też potrzebę tworzenia, w ten sposób wyraża swoje rozumienie i postrzeganie świata. Zaczyna się od zabaw w domu, a gdy dziecko idzie do szkoły uczy się podstaw sztuki na zajęciach plastycznych i muzycznych. Niestety, te przedmioty szkolne nie są postrzegane jako istotne w rozwoju dziecka, zarówno przez rodziców, nauczycieli i samą młodzież. Praca twórcza natomiast wyrabia wrażliwość na piękno, kształtuje osobowość oraz pozwala wyrazić emocje i uczucia. Dlatego też rola nauczyciela plastyki i muzyki staje się bardziej odpowiedzialna, wymaga dobrego stosunku do ucznia, wiedzy i wyczucia pedagogicznego. Nauczyciel oddany swojej pracy i kochający uczniów oraz swój przedmiot z pewnością jest w stanie zachęcić młodzież do tworzenia, a w konsekwencji umiłowania sztuki.

2.2. LITERATURA WYBRANA Z KOMENTARZEM

Juliusz Słowacki to jeden z najwybitniejszych polskich poetów. Na stałe mieszkał w Paryżu, ale wiele podróżował po świecie. W czasie podróży pisał listy do matki, z którą był silnie związany. Tytułowa Zosia to córka Joanny Bobrowej, którą poeta darzył uczuciem. Gdy te mieszkały w Paryżu Juliusz Słowacki spędzał z nimi wiele czasu. Bardzo polubił dziesięcioletnią Zosię, którą pieszczotliwie nazywał cukrzaną Zośką, z powodu chętnie zjadanych przez nią cukierków. Wiersz dla Zosi powstał przed powrotem dziewczynki i jej matki do Polski.

Niechaj mię Zośka o wiersze nie prosi,
Bo kiedy Zośka do ojczyzny wróci,
To każdy kwiatek powie wiersze Zosi,
Każda jej gwiazdka piosenkę zanuci.
Nim kwiat przekwitnie, nim gwiazdeczka zleci,

Słuchaj – bo to są najlepsi poeci.

Gwiazdy błękitne, kwiateczki czerwone
Będą ci całe poemata składać.

Ja bym to samo powiedział, co one,
Bo ja się od nich nauczyłem gadać;
Bo tam, gdzie Ikwy srebrne fale płyną,
Byłem ja niegdyś, jak Zośka, dzieciną.

Dzisiaj daleko pojechałem w gości
I dalej mię los nieszczęśliwy goni.
Przywieź mi, Zośko, od tych gwiazd światłości,
Przywieź mi, Zośko, z tamtych kwiatów woni,
Bo mi zaprawdę odmłodnieć potrzeba.
Wróć mi więc z kraju taką – jakby z nieba.

J. Słowacki, *W pamiętniku Zofii Bobrówny*, cyt. za: A. Klimowicz, M. Derlukiewicz, *Nowe Słowa na start! Podręcznik do języka polskiego dla klasy piątej szkoły podstawowej*, wyd. Nowa Era, Warszawa 2018, s. 162.

Nie tylko muzyka i plastyka to przedmioty pobudzające w uczniach zmysł estetyczny i wrażliwość. Również lekcja języka polskiego przy okazji omawiania lektur może zachęcać uczniów do wyrażania przeżyć i uczuć za pomocą choćby poezji. Prezentowany wiersz Juliusza Słowackiego nawiązuje do dziewiętnastowiecznej tradycji sztambuchów, modnych wśród dziewcząt pamiętników, w których znajomi zamieszczali wpisy. Dziś taką rolę pełnią wpisy okolicznościowe na portalach społecznościowych lub blogi. Lekcja ta jest wspaniałą okazją do omówienia z klasą roli sztuki w wyrażaniu naszych uczuć i emocji.

III. NAUCZANIE RELIGIJNE

3.1. NAUCZANIE PAPIESKIE

Tworząc dzieło, artysta wyraża bowiem samego siebie do tego stopnia, że jego twórczość stanowi szczególne odzwierciedlenie jego istoty – tego kim jest i jaki jest. Znajdujemy na to niezliczone dowody w dziejach ludzkości. Artysta bowiem, kiedy tworzy, nie tylko powołuje do życia dzieło, ale poprzez to dzieło jakoś także objawia swoją osobowość. Odnajduje w sztuce nowy wymiar i niezwykły środek wyrażania swojego rozwoju duchowego. Poprzez swoje dzieła artysta rozmawia i porozumiewa się z innymi. tak więc historia sztuki nie jest tylko historią dzieł, ale również ludzi. Dzieła sztuki mówią o twórcach, pozwalają poznać ich wnętrza i ukazują szczególny wkład każdego z nich w dzieje kultury.

LA 2.

Być może przydarzyło się wam, że jakaś rzeźba, obraz, parę wersów poezji czy utwór muzyczny wywołały w was głęboką emocję, napełniły radością, i wyraźnie poczuliście, że obcujecie nie tylko z materią, kawałkiem marmuru czy brązu, pomalowanym płótnem, zbiorem liter czy dźwięków, ale czymś większym, czymś, co «przemawia», potrafi chwycić za serce, coś przekazać, uwznioślić ducha. Dzieło sztuki jest owocem twórczych zdolności ludzkiej istoty, która w obliczu widzialnej rzeczywistości zadaje sobie pytania, próbuje odkryć jej głęboki sens i przekazać go innym

Benedykt XVI, *Sztuka i kultura umacniają naszą więź z Panem*, audyencja generalna, Castel Gandolfo, 31.08.2011, [online:] http://www.opoka.org.pl/biblioteka/W/WP/benedykt_xvi/audyencje/ag_31082011.html [dostęp: 31.07.2021].

Franciszek, *Być chrześcijaninem to należeć do ludu Bożego*, Watykan, 7.05.2020, „L'Osservatore Romano” 2020, nr 7-8, s. 28.

językiem form, kolorów, dźwięków. Sztuka potrafi wyrazić i uwidocznic tę potrzebę człowieka, którą jest zgłębianie tego, co niewidzialne, wyraża ona pragnienie i szukanie nieskończoności. Więcej, jest jak brama otwarta na nieskończoność, na piękno i prawdę, które wznoszą się ponad codzienność. I dzieło sztuki może otworzyć oczy umysłu i serca, wznieść nas wyżej.

Wczoraj dostałem list od grupy artystów – dziękowali za naszą modlitwę w ich intencji. Chciałbym prosić Pana, żeby im błogosławił, artyści uświadamiają nam bowiem, czym jest piękno, a bez piękna nie można zrozumieć Ewangelii. Pomódlmy się jeszcze raz za artystów.

3.2. PISMO ŚWIĘTE

Nie przewiewaj zboża przy każdym wietrze
ani nie chodź po każdej ścieżce –
takim jest bowiem grzesznik dwujęzyczny.
Twardo stój przy swym przekonaniu
i jedno miej tylko słowo!
Bądź skory do słuchania,
a odpowiadaj po namyśle!
Jeśli znasz się na rzeczy, odpowiedz bliźniemu,
a jeśli nie, rękę twą połóż na ustach!
W mowie jest chwała i hańba człowieka,
a język może sprowadzić jego upadek.
Bacz, abyś nie był nazwany oszczercą
i nie czyn swym językiem zasadzek.
Bo złodziej doznaje hańby,
a dwujęzyczny najgorszego napiętnowania.
Nie uchybiaj ani w wielkich, ani w małych rzeczach,
i nie stawaj się wrogiem zamiast być przyjacielem;
jak bowiem złe imię odziedziczy hańbę i naganę,
tak również grzesznik dwujęzyczny.

Syr 5,9-15;
por. Wj 15,20-21.

KKK 2501;
por. 1157.

3.3. KATECHIZM KOŚCIOŁA KATOLICKIEGO

Człowiek „stworzony na obraz Boży” (Rdz 1,26) wyraża również prawdę swojego związku z Bogiem Stwórcą przez piękno swoich dzieł artystycznych. Sztuka jest bowiem typowo ludzką formą wyrazu. Poza wspólnym dla wszystkich żywych stworzeń dążeniem do zaspokojenia potrzeb życiowych, jest ona darmową obfitością wewnętrznego bogactwa człowieka.

IV. LITERATURA

- Benedykt XVI, *Sztuka i kultura umacniają naszą więź z Panem*, audycja generalna, Castel Gandolfo, 31.08.2011, [online:] http://www.opoka.org.pl/biblioteka/W/WP/benedykt_xvi/audicje/ag_31082011.html [dostęp: 31.07.2021].
- Carroll L., *Alicja w Krainie Czarów*, tłum. A. Marianowicz, wyd. Nasza Księgarnia, Warszawa 2005, s. 6-107.
- Eco U., *Historia piękna*, tłum. A. Kuciak, Dom Wydawniczy Rebis, Poznań 2005.
- Eco U., *Sztuka i piękno w średniowieczu*, tłum. M. Zabłocka, wyd. Znak, Kraków 2006.
- Franciszek, *Być chrześcijaninem to należeć do ludu Bożego*, Watykan, 7.05.2020, „L'Osservatore Romano” 2020, nr 7-8, s. 28-29.
- Jan Paweł II, *List do artystów*, w: tegoż, *Dzieła zebrane*, t. 3, *Listy*, Wydawnictwo M, Kraków 2007, s. 490-501.
- Kiereś H., *Co zagraża sztuce?*, wyd. Fundacja Servire Veritati. Instytut Edukacji Narodowej, Lublin 2004.
- Kiereś H., *Sztuka wobec natury*, wyd. Polwen, Radom 2001.
- Kongregacja Nauki Wiary, *Katechizm Kościoła Katolickiego*, wyd. Pallottinum, Poznań 2002.
- Kultura artystyczna w przestrzeni wychowania*, red. B. Żurkowski, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2011.
- Maleszka A., *Magiczne drzewo. Czerwone krzesło*, wyd. Znak, Kraków 2015.
- Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu. Biblia Tysiąclecia*, wyd. Pallottinum, Poznań 2012.

Słowacki J., *W pamiętniku Zofii Bobrówny*, cyt. za: A. Klimowicz, M. Derlukiewicz, *Nowe Słowa na start! Podręcznik do języka polskiego dla klasy piątej szkoły podstawowej*, wyd. Nowa Era, Warszawa 2018, s. 162.

Sobór Watykański II, *Konstytucja o Liturgii Świętej [Sacrosanctum concilium]*, w: tegoż, *Konstytucje. Dekrety. Deklaracje*, wyd. Pallottinum, Poznań 2002, s. 48-78.

Thorsten B., *Zabawy ułatwiające nawiązywanie kontaktów. Dla kreatywnych grup i kółek teatralnych*, tłum. M. Jałowicz-Sawicka, wyd. Jedność, Kielce 2002.

Żebrowska T., *Za rączkę na spotkanie sztuki. Historia sztuki dla dzieci. Pablo Picasso*, Wydawnictwo Naukowe Akademii Pedagogicznej w Krakowie, Kraków 2006.

FILM EDUKACYJNY

Radość ze wspólnego dostrzegania i przeżywania piękna w sztuce i literaturze

<https://youtu.be/2SrlPsnM9LE>

